

τα μηχανικά μέσα του Γερμανικού Τάγματος, Η Κάνδανος όμως ΕΙΧΕ ΚΑΤΑΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΘΥΣΙΑΣ.

Εκ των κατοίκων όσους εύρον άπαντας εθανάτωσαν και μεταξύ αυτών και δύο γυναίκες και εκ των νεκρών δύο(2) ο Ιωάννης Γεωργιάκης και ο Μιχαήλ Αρχάκης, ο μεν πρώτος ηλικίας 90 ετών, ο δε δεύτερος ετών 102, την μίαν των γυναικών την Παπαδομανωλάκη και τον Δημήτριο Κοντεκάκη τους έρριψαν ζώντας εις τα φλόγας των καιομένων οικιών.

Η μάχη της Κανδάνου ήρριψε με την ελπίδα της Νίκης για την Ελευθερίαν μας και κατέληξεν εις την τραγωδίαν της καταστροφής, διά να διαπιστωθή η δολιότης και η κακή πίστις των βαρβάρων εκείνων ανθρώπων που επεδείωξαν με αυτόν των τον πολιτισμόν και την δολιότητα να διοικήσουν τον Κόσμον.

Σάντια είναι αι περιπτώσεις κατά την ιστορικην διαδρομήν των αιώνων που αντίπαλοι ευρέθησαν εις μεγαλειέραν ανισότητα μέσων εις τον αγώνα, γι' αυτό και ο κόσμος εθαύμασε εις την Κρήτην περισσότερο τους νικημένους από τους νικητάς.

Οι πολεμιστάι μας ούτοι εκάμφησαν από την ωμήν βίαν, δεν ηδυνήθη όμως η υλική αύτη δύναμις του κατακτητού να κάμψη της ψυχής των την αδάμαστον δύναμιν.

Ο Στρατάρχης της Μ. Βρετανίας ΜΕΤΛΑΝΤ ΟΥΛΙΑΣΟΝ εις ραδιοφωνικην ομιλίαν του γενομένην την 21ην Μαρτίου 1948 και δημοσιευθείσαν εις τα Ελληνικάς εφημερίδας 22 και 23 Μαρτίου 1948, αναφέρει και τα εξής: ".....Η μάχη της Κρήτης έδωσε εις τους νησιώτας την ευκαιρίαν να επιδείξουν το ακατάβλητον αυτών φρόνημα εναντίον του εχθρού πολύ προτού αναγνωρισθούν τα διάφορα κινήματα αντιστάσεως οι πολίται της Κανδάνου, χωρίς καμμίαν βοήθειαν, εκ μέρους των Στρατιωτικών Αρχών κατενίκησαν τους Γερμανούς Αλεξιπτωτιστάς, οι οποίοι κατέλαβον το χωρίον των και διά τούτο οι Γερμανοί προέβησαν αργότερα εις αντίποινα καταστρέψαντες αυτό....."

Οι Γερμανοί μετά την πυρπόλησιν της Κανδάνου απηγόρευσαν επί ποιή θανάτου την προσέγγισιν παντός πολίτου εις την περιοχήν αυτήν.

Την ιδίαν ημέραν της καταστροφής αφαιρέσαντες μίαν θύραν από κατεστραμμένην οικίαν ανέγραψαν Γερμανιστί και Ελληνιστί επί αυτής:

«ΣΤ ΑΝΤΙΠΟΙΟΝ ΤΩΝ ΑΠΟ ΟΠΛΙΣΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ & ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΙΣΘΕΝ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΝΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΚΑΤΕΣΤΡΑΦΗ Η ΚΑΝΔΑΝΟΣ.»

Αντιληφθέντες οι Γερμανοί ότι τσοαίται απώλεια δεν δικαιολογούνται από δολοφονίαν διά τούτο φαίνεται εις την από 9ην Νοεμβρίου 1941 διαταγήν του Διοικητού Φρουρίου Κρήτης υποβιβάζει τους νεκρούς εις 45 (πιθανώς όμως να ομλή ούτος εις την διαταγήν του μόνον διά τας απώλειας τας προξενηθείσας εντός της κωμοπόλεως της Κανδάνου και των οποίων τον αριθμόν και ημερίς αγνοούμεν). Τέλος οι Γερμανοί φιλοτεχνήσαντες μαρμάρινην πλάκα μετέφερον και έστησαν αυτην επί των ερειπίων της Κανδάνου και επί της οποίας αναγράφεται:

“ΕΔΩ ΥΠΗΡΧΕΝ Η ΚΑΝΔΑΝΟΣ ΚΑΤΕΣΤΡΑΦΗ ΠΡΟΣ ΕΞΙΛΑΣΜΟΝ ΤΗΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ 25 ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ”

Οι ανωτέρω αναφερόμεναι 1) Ξήλινη πινακίς και 2) Μαρμάρινη πλάξ έχουσι στηθή σήμερα εις το κέντρον της καταστροφείσης Κανδάνου και διαιωνίζουν αφ' ενός μεν τον ηρωϊκόν αγώνα που διεξήγεν ο γενναίος ούτος λαός της Επαρχίας Σελίνου προς απόκρουσιν του βαρβάρου κατακτητού διά την διατήρησιν της ελευθερίας του, αφ' ετέρου το μίσος του κατακτητού και τα μέσα που μετεχειρίσθη διά να εκδικηθή τον υπέρ της ελευθερίας του αγωνισθέντα λαόν της Επαρχίας Σελίνου.

Είναι ψευδέστατον ότι εδολοφονήσαμε Γερμανούς στρατιώτας ή ότι εκτυπήσαμεν τούτους δολοφονικά εκ των νώτων. Παρεξήγησαν φαίνεται οι Γερμανοί την τέχνην του μάχεσθαι

των Κρητών πολεμιστών. Τους πολεμήσαμεν μετά θάρρους υπερσπίζοντες την ελευθερίαν μας. Τους εξόργισεν η περίπτωσις που οι στρατιώται τους αναμετρήθησαν με γυναίκας και παιδιά, όπως ομολογεί και αυτός ο Γερμανός Αρχηγός της εν Κρήτη Γερμανικής αντικατασκοπείας “ΦΛΕΣΕΡ” εις το βιβλίον του “ΟΙ ΟΡΕΙΝΟΙ ΚΥΝΗΓΟΙ ΜΑΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ” Ομολογούν ότι τον επολέμησαν εις Κανδάνον και Γυναίκες.

Εις την Κανδάνον έστησαν την μαρμάρινην πλάκα και την ξήλινην πινακίδα. Εις τα Φλώρια έκτισαν Μαυσολείον εις την θέσιν που ευρίσκετο η οικία από την οποία ημύνθησαν οι Γερμανοί στρατιώται των γκρεμίσαντες την οικίαν, εις ην ευρίσκετο το τηλέφωνον του χωρίου με το οποίο επηλεφώνει από τας νώτας των η κ. Φραγκιαδάκη και ενημέρωνε τον υποφαινόμενον κατά την ώρα που εξελιστο η μάχη εις τον Άναβον 24/5/41.

Οι άνδρες και αι γυναίκες και τα παιδιά των 10 ετών που επολέμησαν τους Γερμανούς εις την Κανδάνον ήσαν νομίμως επιστρατευμένοι διά της από 20/5/41 διαταγής μου και της οποίας διαταγής φέρω τās ευθύνας εναντι των Πρίσταμένων μου Αρχών και της Ιστορίας.

Ψευδόνται οι Γερμανοί ότι ακρωτηριάσθησαν ή εκακοποιήθησαν οι φονευθέντες στρατιώται των. Οι στρατιώται των εφονεύθησαν πολεμούντες εις Κανδάνον, Φλώρια και Μεσαυλία και καθ' ολόκληρον την διαδρομήν από Μούλετε μέχρι Παλιόχωρας. Αντιθέτως εκείνοι οίτινες κληθέντες να καταθέσωσι τα όπλα των και υπακούσαντες παραδοθέντες παρέμειναν αιχμαλώτοι εις τα χείρας των πολιτοφυλάκων μας σύμφωνα με τους νόμους του πολέμου και παρεδόθησαν εις τους Γερμανούς (αφεθέντες ελεύθεροι) μετά την επικράτησιν των εν Κρήτη. Θα ημπορούσα να ερωτήσω του Γερμανούς διατί οι στρατιώται των οι αιχμαλωτισθέντες εις Μεσαυλία και φιλοξενηθέντες εις το χωρίον Σάσαλο υπό του αιμνήστου Νταγκουανάκη επεστρέψαν μετά την πάροδον αρκετών ημερών οι ίδιοι οι φιλοξενηθέντες και εξετέλεσαν την οικογένεια του;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά την μάχην της Κανδάνου απασχολήσαμεν ένα πλήρες Γερμανικόν Τάγμα στρατού επί εξαήμερον δυνάμειως χιλίων περίπου ανδρών, την οποίαν ήναμιν εσετήρηθη ο εχθρός κατά το εξαήμερον διάστημα που ήτο απηχολλημένοι εις τον ημέτερον Τομέα και η οποία απεστάθη από την κυρίαν της προσπάθειαν.

Ο εχθρός από της πρώτης στιγμής δεν εθεώρει τον εαυτόν του ασφαλή από της Ν.Δ. κατευθύνσεως(Σελίνου) καθ' ην εποχήν επιτίθετο προς Μάλεμε και Χανιά και εν συνεχεία διά την προς Σφακιά καταδίωξιν των Άγγλων

Επιφερόμενος σοβαράς απειλές εις τον εχθρόν. Ενεργούντες μεβάς εις το πλαίσιον του πνεύματος της διαταγής μας εκμητοποιήσαμεν και εξοπλίσαμεν εκ των ενώντων την δύναμιν εκείνη των πολιτών χρησιμοποίησαντες ταύτην κατά τον καλύτερον δυνατόν τρόπον, κατά την γνώμη μας, με σκοπόν ν' ανακουφίσωμεν τον μαχόμενον στρατόν.

α) Ο λόγος διά τον οποίον δεν ηδυνήθημεν να καταρτίσωμεν μαχημένους οργανικάς μονάδας είναι ότι δεν υπήρξεν ο απαιτούμενος υλικός προς τούτο χρόνος. Συνεπεία τούτου είναι ευνόητον ότι δεν ήτο δυνατόν να ζητήσωμεν και επιτύχωμεν απόλυτον στρατιωτικην πειθαρχίαν. β) Τα πράγματα μας ηνάγκασαν ν' ακολουθήσωμεν την παράδοσιν και αρχήν την υφισταμένην τουλάχιστον διά την Κρήτην ήτοι την υπακοήν εις δυναμικά πρόσωπα κατά περιφερείας των πολιτών, εις ους η πλειονότης τουλάχιστον των κατοίκων υπακούει και ακολουθεί τας υποδείξεις εις δυσκόλους στιγμάς, εφ' όσον εις το αναμεταξύ θά έχη αποκτήση την εμπιστοσύνην εις τα πρόσωπα ταύτα.γ) Γ' αυτό και τους προσελθόντας Αξιωματικούς μετεχειρίσθη εις ορισμένας δυσκόλους αποστολάς και έθεσα υπό τας δια-

ταγάς των τα τμήματα Χω/κής και Αγροφυλακής, δ)Κατά την μάχην προ της Κανδάνου όρισα Τομείς με Τομεάρχες τους Αξιωματικούς, οίτινες προωθηθέντες εις την πρώτην γραμμήν διά του παραδείγματός των και τη αυτοθυσίας των και της κηθείσης πείρας των έκαμαν τους πολίτας να δέχονται και να εκτελούν τās διαταγās των. ε)Ο πατριωτισμός του λαού της Επαρχίας και ο πόθος να κατανικήσωμεν τον εχθρόν μου έδωσε την δυνατότητα να κινητοποιήσω τους προσελθόντας υπό τα όπλα και να γίνει η αντίστασις του Σελίνου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναχωρών εκ Χανίων την παραμονήν της μάχης της Κρήτης και αφού άπαξ δεν μας εχορηγήθη ο απαραίτητος οπλισμός ανεφέρθην υπό τύπον παραπόνου εις τον Στρατιωτικόν Διοικητήν Χανίων Υπαστράτηγον κ. Γαγάραν εις ον εξέθεσα το δύσκολον της αποστολής μου υπό τοιαύτας συνθήκας. Ομολογώ ότι οφείλω χάριτας καθ' όσον ούτος με δύο φράσεις του μου έδωσε προκαταβολικώς κάθε διαταγήν και οδηγίαν που μου αναγκοιούσε εις τα κατόπιν ενεργείας μου, σε δυο του φράσεις λέγω που θα μου μείνουν αληθμόνητες “Γνωρίζω πως έχετε δικιο και η άνευ οπλισμού αποστολή σας είναι πολύ δύσκολος. Είσαί όμως Αξιωματικός με μεγάλην πείραν και όταν έχης προ οφθαλμών την άμυναν του πατριού εδάφους, όπερ όπως σας αναλύσαμεν κινδυνεύει, κάμε ούτως κάθε ενέργεια σου που ειναι συντελέση εις την διατήρησιν της ελευθερίας μας”. Μου ευχήθη καλήν επιτυχίαν, τον απεχαιρέτησα και ανεχώρησα.

Σύμφωνα με την γενικήν διαταγήν μου αλλά έχοντας υπ' όψιν και την λακωνικήν αυτην διαταγήν του αμέσου Προϊσταμένου μου Στρατηγού κ. Γαγάρα ενήργησα, και αι αρμοδίαι Προϊστάμεναι μου Αρχαί ας κρίνουν τας ενεργείας μου και τα αποτελέσματα των.

Για μένα θα παραμείνη πάντοτε η Μεγάλη Τιμή πως απλώς ετώνθα Διοικητής των γενναίων εκείνων που με τον ηρωισμόν των με εβοήθησαν και εκάμαμε την μάχην της Κανδάνου.

Το ότι συνεπεία των ενεργειών μου εκείνων κατεστράφη η Κανδάνος έχω την συνειδησιν μου ήμερον, διότι της τοιαύτης καταστροφής την άδειαν μου την έδωσαν οι γενναίοι και οι υπερήφανοι εκείνοι συνεπαρχιώται μου και ιδιαίτερος οι ποτικί πατριώται κάτοικοι της Κανδάνου διά της αποφάσεως εκείνης κατά το ιστορικόν Συμβούλιον της εσπέρας της 22ας Μαΐου 1941 εις το Σεράγιο της Κανδάνου, “Να πολεμήσωμε προ της Καντάνου κι ας καταστραφή η ΚΑΝΤΑΝΟΣ”

Ο αγών εκείνος του Σελίνου είναι μοναδικόν παράδειγμα μέχρι σήμερα εις την ιστορίαν, αγών πολιτών και μόνον πολιτών ανδρών και γυναικών όπως ομολογούν και οι ίδιοι οι Γερμανοί εις τας διαταγās των εις το Μνημείον που έστησαν εις τα Φλώρια, εις τα πλάκας και πινακίδας που έστησαν εις την Κανδάνον και τέλος εις το βιβλίον του ο ΦΛΕΣΕΡ- Εναντίον του τελειότερου εις οργάνωσιν και οπλισμόν στρατού του Κόσμου.

Είναι ο τελευταίος της ενεούσης τότε της ελευθερίας της Ελλάδος και της Ευρώπης αγών.

Αλλά και η απαρχή της ανακτήσεως της. Είναι τέλος η εν συνεχεία ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ ήης τόσον συνετέλεσε διά τον θρμητισμόν του Άξονος εν Ευρώπη και όστις επί τσοοούτον επιτάχυνε τό τέλος του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου.

Νομίζω ότι κάθε τιμή και έπαινος ανήκει εις τους γενναίους εκείνους μαχητάς της ιστορικής αυτης μάχης που όλος ο κόσμος την γνωρίζει ως “Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΝΔΑΝΟΥ”

ΗΘΙΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙ

Οι Αξιωματικοί:

1) Εφεδρος Υπολοχαγός Παπαηλιάκης Ανδρέας

- 2) Υπ/ρχος Μπιτσάκης Γεώργιος
- 3) Υ/χος Πυροβολικού Αποστολάκης Ηρακλής
- 4) Υ/χος Πεζικού Ζεβελάκης Φραγκικός
- 5) Ανθ/ρχος Μουρκογιάννης Γεώργιος,

κατανοήσαντες από της πρώτης στιγμής την σοβαρότητα της καταστάσεως συνετέλεσαν: 1) Εις την προπαρασκευήν του αγώνος διά την στρατολογίαν εφοδιασμόν των προσερχόμενων Πολιτοφυλάκων κι τον καταρτισμόν των αποστρατευμένων Τμημάτων. 2) Καταλαβόντες εγκαίρως τας καθορισθείσας επί της κυρίας γραμμής αντιστάσεως θέσεις κατόρθωσαν ν' αποκρούσουν καταλλήλως τα τμήματά των, να παρασύρουν τον εχθρόν εντός της τοποθεσίας της κυρίας γραμμής αντιστάσεως και να αφινιδιάσουν τούτον προξενήσαντες σοβαράς εις αυτόν απωλείας. 3)Ακολουθώς διά του παραδείγματός των, του ηρωισμού και της αυτοθυσίας των, προκινδυνεύοντες των Τμημάτων των και εκθέτοντες εις βέβαιον κίνδυνον την ζωήν των κατόρθωσαν να συγκρατήσουν και να καθιλώσουν επί 24ώρον τον εχθρόν, όστις εχθρός διέθετεν άριστον εξοπλισμόν και αριθμητικην υπεροχήν δυνάμειων. Με μικρόν αριθμόν πολεμιστών, οπλισμένων με πολεμικά όπλα και με ελάχιστα πυρομαχικά. 3) Διά της καταλλήλου διαθέσεως των με κυνηγετικά όπλα οπλισμένων πολιτών κατορθώσαν κόνοντες αρίστην χρήσιν τούτων εκμεταλλεύόμενοι τον κιοιορτόν και τους καπνούς εκ των εκκρήξεων των οβιδών προωθούντες αυτοπροσώπως τους πολεμιστάς τούτους να προξενήσουν θορόν εις τον εχθρόν, αλλά και να τον εξαπατήσουν ότι ευρίσκειται ούτος προ υπερτέρων δυνάμειων από όσας υπελόγιζεν. Προτεινών να δοθή η ανάλογος προς τον ηρωισμόν και την πράξιν των υπό τοιαύτας συνθήκας ηθική αμοιβή.

II. Τους με αναρρωτικήν άδειαν διατελούντας κατά την εποχήν εκείνην στρατιώτας 1) Κωστάκη Γεώργιον, και 2) Φριδάκη Ιωάννην του Ευαγγέλου, οίτινες άσπλοι όντες, και ο μεν πρώτος οπλισμένος με περιστροφον εις την πάλην σώμα προς σώμα με Γερμανόν στρατιώτην πολυβολιστήν εις Φλώρια την 23ην Μαΐου 1941 κατόρθωσε να πλησιάζη τον εχθρόν εξ εγγυτάτης αποστάσεως, να φονεύση τούτον διά του περιστροφου του να τού αφαιρέση το πολυβόλον και να οπλισθή ούτος. Ο δε δεύτερος στρατιώτης Φρυδάκης Ιωάννης του Ευαγγέλου εις την μάχην παρά την Χαρβάταν την 21ην Μαΐου 1941 κατόρθωσε να φονεύση Γερμανόν στρατιώτην, να λάβη το πολυβόλον του.

Αμφότεροι οι προαναφερθέντες στρατιώται τυγχάνοντες πολυβολιταί εις το Αλβανικόν μέτωπον και γνωρίζοντες την τεχνικήν και τακτικήν χρήσιν του πολυβόλου έκαμαν εν συνεχεία καλήν χρήσιν του όπλου των προξενήσαντες σοβαράς απωλείας εις τον εχθρόν, ο μεν πρώτος εις το Κανδανιότικο Φαράγγι, ο δε δεύτερος εις τα υψώματα του Δρομοθέου, συντελέσαντες ούτω διά του ηρωισμού και της αυτοθυσίας των διά του παραδείγματός των τα μέγιστα εις την έκβασιν της μάχης εκείνης, ήης έκτοτε απεκληθή “ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΝΔΑΝΟΥ”

Ανιγραφή κειμένου: Κωστής Πετράκης Διατηρείται η γλώσσα και ορθογραφία του πρωτότυπου σε μονοτονικό.

ΚΑΝΤΑΝΟΣ

Η μάχη, η ιστορία, το φαράγγι... το νταμάρι

Από δημοσιεύματα στον Αθηναϊκό τύπο έμαθα ότι στο ιστορικό Φαράγγι της Καντάνου επρόκειτο να επιτραπεί, και εν συνεχεία ότι επετράπη και ήδη άρχισε τη λειτουργία του ένα νταμάρι.

Είναι δυνατόν; Ενώ μεθαίωνα για το σχέδιο-ανοσιούργημα να γίνει νταμάρι το Φαράγγι, έχω στα χείρα μου Αντίγραφο της Πολεμικής Έκθεσης του Πατέρα μου Χαράλαμπου Ι. Σειραδάκη για τη Μάχη της Καντάνου. Ο Χαράλαμπος Σειραδάκης ορίστηκε Στρατιωτικός Διοικητής Σελίνου λίγες ώρες πριν από τη μάχη. Κάλεσε τους συνεπαρχιώτες του να πολεμήσουν («Από δύο Σελινιώτες», όπως λέει και ο Κρητικός ύμνος), και κατηύθυνε αυτή τη μάχη. Μετά την απελευθέρωση ο Ελληνικός Στρατός του ζήτησε να συντάξει Πολεμική Έκθεση για τη μάχη της Καντάνου όπως έγινε γνωστό, πράγμα που έκανε. Υπέβαλε την Έκθεση αυτή στην Υπηρεσία Ιστορίας Στρατού. Αντίγραφο υπάρχει στο οικογενειακό αρχείο.

Ξέρω από την Έκθεση αυτή, αλλά και από τις διηγήσεις του ίδιου, ακόμη και από γραπτές αναφορές αγωνιστών που έλαβαν μέρος στη μάχη σε διάφορα σημεία της Επαρχίας Σελίνου, πόσο θάρρος, γενναιότητα, αυταπάρνηση, αγάπη στην ελευθερία, με άλλα λόγια πόση Ελληνική ψυχή υπέθεσαν οι Σελινιώτες σ' αυτή τη μάχη. Τι γνωρίζουν οι σύγχρονοι καταπατριώτες μας για το εκείνο;

Γνωρίζουν ότι οι Σελινιώτες ειδοποιήθηκαν μέσα σε ένα θράδυ, και ότι την επομένη το πρωί έδωσαν το παρόν στην Καντάνο έτοιμοι για τη μάχη εναντίον των Γερμανών; Ότι οι νέοι Κρήτες δεν είχαν επιστρέψει από το μέτωπο που είχε καταρρεύσει στα Βόρεια σύνορα της χώρας, και οι πολεμιστές που πήραν μέρος στη μάχη ήταν είτε ηλικιωμένοι είτε νεαρά παιδιά; Ότι οι πολεμιστές αυτοί δεν διέθεταν επαρκή και κατάλληλο οπλισμό, και χρειάστηκε να αποσπαστούν όπλα και σφαίρες από νεκρούς Γερμανούς μέσα στη μάχη για να συνεχίσουν να πολεμούν;

Γνωρίζουν ότι η μάχη της Καντάνου ήταν η τελευταία μάχη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σε Ελληνικό αλλά και σε Ευρωπαϊκό έδαφος

πριν από την επίθεση των Γερμανών στη Ρωσία; Γνωρίζουν ότι η Μάχη της Κρήτης, όλης της Κρήτης, μέρος της οποίας ήταν η Μάχη της Καντάνου, ήταν αυτή που καθυστέρησε τη Γερμανική επίθεση στη Ρωσία, πράγμα αποφασιστικό για την έκβαση όλου του πολέμου;

Μάχες δόθηκαν και σε άλλα σημεία του Σελίνου, αλλά η κορύφωση ήταν η μάχη στο Φαράγγι. Αυτό δεν ήταν τυχαίο, ήταν στρατηγική επιλογή. Λόγω του περιορισμένου των ελληνικών δυνάμειων και του ελλιπούς οπλισμού τους έπρεπε οι Γερμανοί να εγκλωδιστούν σε θέση που να δίνει πλεονέκτημα στους αντιπεσόμενους, που γνώριζαν τον τόπο και μπορούσαν κρυμμένοι να χτυπήσουν τον εχθρό. Ούτε ήταν τυχαία η μεγάλη δύναμη που κατηύθυναν οι Γερμανοί στην Καντάνο. Ήταν και αυτό στρατηγικό (με παραπειστικό τηλεφώνημα που έγινε αντιληπτό ότι παρακολουθούσαν οι Γερμανοί) για να αποσπαστούν Γερμανικές δυνάμεις από το μέτωπο στο Μάλεμε Χανίων, όπου εκείνη την ώρα η μάχη ήταν σφοδρή.

Η Μάχη της Καντάνου είναι από κάθε άποψη ιστορική. Έγινε από τις 21 μέχρι της 29 Μαΐου του 1941. Η Καντάνος είναι ένας μαρτυρικός τόπος. Καταστράφηκε εκ θεμελίων γιατί σήκωσε κεφάλι και αντιστάθηκε. Η Επαρχία Σελίνου υπέστη πολλά δεινά στον πόλεμο αυτό, θρήνησε νεκρούς, είδε ανθρώπους της να εκτελούνται, να οδηγούνται στα στρατόπεδα Άουσβιτς του Νταχάου για να βρουν μαρτυρικό θάνατο, χωριά να καίγονται και να καταστρέφονται, ανθρώπους να ξεσπιτώνονται, να χάνουν συγγενείς, σπίτια, περιουσίες.

Τι περίμεναν οι Κρητικοί όταν αντιπέσονται και πολεμούσαν τον εισβολέα; Ότι θα απωθήσουν τη Γερμανική επίθεση; Ότι θα νικήσουν τις δυνάμεις του Άξονα; Τίποτα από αυτά. Αντιστάθηκαν όπως αντιστάθηκαν πάντα οι Έλληνες σε κάθε βάρβαρη εισβολή, γιατί αγα-

πούσαν την ελευθερία, γιατί υπερασπιζονταν τις εστίες τους.

Όμως, οι σύγχρονοι Έλληνες γνωρίζουν πολύ λίγα από όλα αυτά, ίσως όχι αρκετά για να αγαπήσουν αυτή την πατρίδα, για να αισθανθούν περήφανοι, για να τοποθετηθούν σωστά ακόμη και στις σύγχρονες προκλήσεις. Τις εθνικές προκλήσεις, τις ηθικές, τις ατομικές.

Το νταμάρι στο ιστορικό Φαράγγι είναι μια ακόμη πρόκληση. Και αντί να στηθεί ένα Μνημείο που θα θυμίζει τον ηρωισμό όσων πολεμήσαν και να τιμή τη μνήμη των νεκρών, στήνεται ένα νταμάρι που προσβάλλει την ιστορική μνήμη και πληγώνει το περιβάλλον. Και ξαναρωτώ: Είναι δυνατόν

Ορισμένοι αντιπέσονται. Από δημοσίευμα του Ευτύχη Μπιτσάκη έμαθα για το νταμάρι της ντροπής. Ασφαλώς υπάρχουν και άλλες αντιδράσεις που δεν τις γνωρίζω. Πρόσφατα έφτασε μέχρις εμένα έκκληση του Διαγέγονου Στέλιου Γρηγοράκη και του Κοινωνιολόγου Κωστή Πετράκη να δώσω ότι στοιχεία υπάρχουν στο οικογενειακό αρχείο για τη μάχη στο Φαράγγι. Με τις παραπάνω σκέψεις αποφασίσαμε, οι δύο αδελφές μου και εγώ, να δώσουμε για δημοσίευση την Πολεμική Έκθεση του Χαράλαμπου Σειραδάκη. Γιατί η ιστορία δεν πρέπει να αποσιωπάται. Δεν πρέπει να στρεβλώνεται, και πολύ περισσότερο δεν πρέπει να βεβηλώνεται. Και αυτό που πάει να γίνει στο Φαράγγι με το νταμάρι είναι βεβήλωση την οποία δεν πρέπει να επιτρέψουμε. Και ακόμη γιατί, καθώς ελλείπουν οι παλαιότεροι που μπορούσαν να διηγηθούν την ιστορία, πρέπει επί τέλους από κάπου να μάθουν οι νεότεροι τι κυκλοφορεί στο αίμα τους και πως πρέπει να το τιμούν.

Ελλάς Ελένη Σειραδάκη - Κουράκου, νομικός